

DE GRUNOPOST

Denkt u er op tijd aan de 50 euro voor uw lidmaatschap vóór 1 januari te betalen? Na 1 januari betalen kost 10 euro méér!!

2025

Het bestuur wenst u allen een fijne jaarwisseling en een gezond en voorspoedig 2025 toe.

**VERENIGINGSBLAD VAN DE
PHILATELISTEN VERENIGING
GRONINGEN**

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen
050-5259610

59e jaargang nr. 4 winter 2024

Rietdijk

A° 1919

Postzegel- en Muntveilingen

- Een betrouwbare taxatie van uw verzameling?
- Een hoge opbrengst via een internationale veiling?
- Een gedegen en correcte afwikkeling van uw levenswerk?

Laat Rietdijk uw partner zijn!

In **april** en **november** telkens een grote postzegelveiling en in **juni** en **december** telkens een grote muntveiling.

Wij zijn doorlopend op zoek naar **postzegels** en **munten**!

Voor **grote** inzendingen komen wij graag naar u toe!

Bel: **070-364 79 57**

of mail: info@rietdijkveilingen.nl

Adres Noordeinde 41 (schuin t.o. paleis)
2514 GC 's-Gravenhage

Telefoon 070-364 79 57 (postzegelveiling)
070-364 78 31 (muntveiling)

Fax 070-363 28 93

Internet www.rietdijkveilingen.nl

E-mail info@rietdijkveilingen.nl

DE GRUNOPOST

verschijnt 4 x per jaar, en per 2025 5 x per jaar

Verenigingsblad van de Philatelisten Vereniging Groningen

Hoofdredacteur
Redacteur

Douwe van der Heide
Gerrit Visser

>> centraal e-mailadres voor kopij: pvgredactie@gmail.com <<

(het "2025" logo op het voorblad is overgenomen van shutterstock.com)

CENTRUM PHILATELISTEN VERENIGING GRONINGEN

Adres: Emmastraat 5, 9722 EW Groningen; Telefoon: 050 - 525 96 10

Winkel en service-afdeling zijn elke woensdag van 10.00 - 16.00 uur en op zaterdag van 10.00 - 12.30 uur geopend, maar u wordt aangeraden tijdens vakantieperiodes eerst 's ochtends te bellen, om te vragen of, en tot hoe laat, het Centrum open is die dag.

Website: www.pvg groningen.nl (**vernieuwd!**)

ISSN: 2211-0925

Contributie: € 50- per jaar (bij betaling vóór 1 januari van het nieuwe verenigingsjaar) t.n.v. Phil. Ver. Groningen, afd. contributie

Rekening nr.: NL98 INGB 0004 4911 02

Ledenadministratie: Jan Bennes Steur, J. Ellenbergerstraat 14, 9746 AJ Groningen, tel. 050 - 5772457; mail: pvgleden@gmail.com

mailadressen:

Voorzitter	pvgvoorzitter@gmail.com
Secretariaat	pvgsecretaris@gmail.com
Penningmeester	pvgpenningmeester@gmail.com
Afdeling Service	pvgnieuwttjes@gmail.com
Rondzendverkeer	pvggrondzending@gmail.com
Veiling	pvgveiling@gmail.com
Grunopost	pvgredactie@gmail.com
Ledenadministratie	pvgleden@gmail.com

59e jaargang - nr. 4

winter 2024

Inhoudsopgave:

- pag. 2: Advertentie Rietdijk
- pag. 3: Verenigingsgegevens en mailadressen
- pag. 4: Inhoudsopgave, agenda, bestuursnieuws en kopijdata voor DE GRUNOPOST
- pag. 5: Bestuurlijke info + Vraag en aanbod leden
- pag. 6: Van de voorzitter
- pag. 7: Kerstverloting
- pag. 8: Begroting en oproep om de contributie tijdig te betalen
- pag. 9: Bestellijst jaarsets albumbladen 2024
- pag.10: Jubilarissen, najaarsveiling, Grunopost van 4 naar 5x en Nieuwjaarsreceptie
- pag.11: De komst en het verdwijnen van de Rijkstelegraaf en een bijkantoor van de post in het Ankerpark, door Peter Fokko Poortvliet
- pag 16: Opnieuw geplaatst: de Wendensche Kreis Briefmarke, door Gerrit van der Molen
- pag.17: USA poststempels met een verhaal (3), door Bert Rozema
- pag.18: Joachim Le Sage ten Broek, Rooms-Katholiek emancipator, door Herman Geurts
- pag.25: Het postvervoer naar de Waddeneilanden a.d.h. van PTT circ., door Peter Fokko Poortvliet
- pag.29: Opsporing verzocht (zegels Letland met opdruk), door Gerrit van der Molen
- pag.30: Zwitserland - Pro Juventute, door Gerrit Visser
- pag 31: Oudjaarsbeurs Houten 2024
- pag.32: Advertentie Corinthia

N.B. Van alle ingezonden artikelen rust het copyright en verantwoording bij de auteurs (art. 1 auteurswet). De redactie en het bestuur aanvaarden geen aansprakelijkheid indien door publicatie (copyright) rechten van derden worden geschaad. De redactie is bevoegd delen van de ingezonden tekst of afbeeldingen niet op te nemen.

Beursnieuws: <https://www.knbf.nl/evenementen/activiteiten-veilingen-beurzen-etc>

De ledenvergaderingen vinden plaats op de 4e maandagavond van de maand in het gebouw van BSV Selwerd (Elzenlaan 72, Groningen).

Koffie, thee, frisdrank, bier en wijn zijn gratis tijdens de ledenvergadering.

>> Parkeren is hier na 18.00 uur gratis <<

Deze ledenvergaderingen zijn in 2024/2025 op de volgende maandagavonden:

16 december, 27 januari, 24 februari, 24 maart, 28 april en 26 mei

(zie onze website voor de veilingen)

AGENDA 16 december:

- 1) officiële opening 20.00 uur (zaal open om 19.00 uur, om te ruilen enz.)
- 2) behandeling notulen van de vorige vergadering
- 3) voorlezen eventuele ingekomen stukken
- 4) mededelingen
- 5) hulding jubilarissen
- 6) veiling
- 7) pauze
- 8) eventuele lezing, korte presentatie of discussie(stuk)
- 9) rondvraag
- 10) kerstverloting
- 11) sluiting rond 22.00 uur

Overzicht functionarissen:

Voorzitter:	Ernst Flentge
Secretaris:	Gerrit Visser
Penningmeesters	1e: Bé Buring en 2e: Ad Weening
Ledenadministratie:	Jan Bennes Steur
De Grunopost:	Douwe van der Heide en Gerrit Visser
Serviceafdeling:	Ad Weening, Watta Zijlstra en Klaas Gibcus
Veilingen:	Ad Weening en Bert Rozema
Hoofd rondzendverkeer:	Janneke Volckmann
Bibliotheekcommissie:	Ernst Flentge
Studiegroep Plaatfouten:	Ernst Flentge

Adviescommissie voor liquidatie van postzegelbezit

Deze commissie is ingesteld om de nabestaanden van onze leden belangeloos te adviseren bij de eventuele veiling of verkoop van een verzameling na het overlijden van de eigenaar. Omdat vaak onduidelijk is tot wie men zich in een dergelijk geval kan richten, adviseert het bestuur dat u in uw verzameling een briefje legt waarop de naam en telefoonnummer van het/een commissielid is vermeld:

Ad Weening, tel. 06-15593686

Douwe van der Heide, tel. 050-5276312

N.B. Helaas kunnen wij u alleen in ons Centrum adviseren. Wij komen niet bij u thuis!

*****

Vraag en aanbod van leden:

- 1) Ik zoek: Nederland blokje 1313 (Filacentovelletje 1984) **postfris**; los en in aantallen voor plaatreconstructie. Ik betaal 25 ct per velletje. E-mail naar Douwe v.d. Heide (drvdh@home.nl)
- 2) Ik zoek Michel nr. 16 (Stanley Gibbons nr. 42, 1 penny rood) van Engeland; ook in aantallen. E-mail: weeninga502@gmail.com
- 3) Verzamelaar van Ansichtkaarten met Nederlandse molens wil graag zijn dubbele kaarten ruilen tegen kaarten met Amerikaanse molens. Bij interesse kunt u een mailtje sturen naar pvgpenningmeester@gmail.com

*****

Kopij voor de Grunopost moet uiterlijk binnen zijn (en het liefst al een maand van tevoren aangekondigd) vóór:

15 januari voor het nieuwjaarsnummer

15 maart voor het voorjaarsnummer

1 juni voor het zomernummer

1 augustus voor het herfstnummer

1 november voor het winternummer

Van het bestuur.

Sinds de zomer is onze nieuwe website in de lucht en heeft alweer kleine aanpassingen ondergaan. Verder verschijnen er met enige regelmaat nieuwe items of informatie. Onze website blijkt goed gevonden te worden door belangstellenden. We krijgen meer dan 100 bezoekers per dag!

Per 1 januari 2025 wordt het parkeren in de Emmastraat en omgeving er niet gemakkelijker op voor onze leden. Maar dat geldt zo langzamerhand voor heel Groningen. Met de fiets of het openbaar vervoer is de "beste" oplossing. Ook gaat De Grunopost vanaf 2025 vaker verschijnen: 5 x per jaar, vooral om sommig verenigingsnieuws actueler te maken.

Ernst Flentge

Overdracht SANDD-drukvelen aan Nationaal Archief

Op zaterdag 12 oktober 2024 overhandigde ik dertig originele drukvelen van Sandd postzegels aan Monique Erkelens van het Nationaal Archief. De originele drukvelen van diverse Sandd zegels kreeg ik twee jaar geleden van PostNL met de toezegging dat deze naar het Nationaal Archief gaan. Deze overdracht ging vooraf aan de gezamenlijke bijeenkomst van Po & Po en de Ned. Academie voor Filatelie in Ede. De ruim veertig toehoorders waren getuige van de overdracht en konden de dertig drukvelen bekijken die tentoongesteld waren.

Ik ben bezig om de postgeschiedenis van Sandd vast te leggen in een zogenaamde Posthistorische Studie (PHS). De drukvelen heb ik voor deze studie kunnen gebruiken.

Oproep: mocht iemand nog materiaal hebben, of personen kennen die informatie hebben over Sandd, dan hoor ik dat graag.

Ernst Flentge

Kerstverloting 2024

Tijdens de ledenavond van 16 december is er weer de traditionele kerstverloting. Er zijn weer 40 fraaie prijzen beschikbaar gesteld, bestaande uit postfrisse, ongebruikte en/of gebruikte zegels van Nederland.

De loten zijn op deze avond in de zaal verkrijgbaar voor € 0,50 per stuk. In totaal zijn er 700 loten beschikbaar. **Gelet op het aantal loten en prijzen worden niet meer dan 50 loten per persoon verkocht, tenzij in de pauze blijkt dat nog niet alle loten zijn verkocht.** Prijzen die vallen op niet verkochte loten vervallen aan de vereniging, behalve de hoofdprijzen (1 t/m 3). Mocht een hoofdprijs vallen op een niet-verkocht lot, dan wordt er een nieuw lot getrokken. Veel geluk !!

Bé Buring, penningmeester

Begroting 2025

Uitgaven		Inkomsten	
Grunopost	3500	Contributies	12500
Maandblad	7000	Rente	1000
Bondsdagen	250	Rondzendverkeer	2000
Nederlandse Bond	2300		
Abonnementen (Biblio)	500	Service	9750
Attenties	2000		
Bestuurskosten	4500		
Administratiekosten	1500		
Porti	250	Totaal afd	9750
Drukwerk	150		
Stempels	25	Tekort	5975
Zaalhuur	1500		
Lezingen	250		
Verloting	500		
Website	1000		
Kosten RZ	1750		
Onvoorzien	2000		
Afschrijving inventaris	750		
Onderhoud exploitatie	1500		
Totaal	31225	Totaal	31225

Contributie 2025

Het jaar 2024 nadert met rasse schreden zijn eind. Dat betekent dat het ook weer tijd is om de contributie voor het jaar 2025 te voldoen. U maakt de penningmeester blij als u deze bijdrage overmaakt vóór 1 januari 2025. De kosten zijn nu nog € 50,- en na 1 januari 2025 bedraagt de contributie € 60,-. Bespaar u de € 10,- extra administratiekosten en eventuele vermelding in de Grunopost als winnaar van een kansspel waar u liever niet aan meedoet.

De contributie wordt **niet** meer automatisch afgeschreven. Helaas zijn er nog steeds leden die ervan uitgaan dat dit wel gebeurt. Sinds 2019 is dit niet meer het geval.

De contributie kunt u overmaken op:
bankrekeningnummer NL98 INGB 0004 4911 02
t.n.v. Philatelisten Vereniging Groningen, afd. contributie,

U kunt de contributiebetaling van die € 50,- klaarzetten in de in te plannen opdrachten bij uw bank, met het verzoek dit af te schrijven in december. Is deze optie bij uw bank geactiveerd, dan zal jaarlijks op de opgegeven datum het contributiebedrag automatisch worden overgemaakt.

Bij voorbaat dank, Bé Buring, Penningmeester

Bestelformulier:

Wilt u (bijvoorbeeld) de DAVO jaarsetbladen 2024 LUXE album bestellen? Geef dit dan zo snel mogelijk door aan de afdeling service van onze vereniging. Maak een scan, kopie of foto van dit (ingevulde) lijstje en stuur het naar de serviceafdeling. Bellen kan ook.

Ondergetekende bestelt de volgende supplementen van het jaar 2024:

Naam: ..... Lidnummer: .....

Adres: ..... Telefoon: .....

Woonplaats: ..... Verzenden: ja / nee (aangetekend: ja / nee)

Land:	DAVO LX	IMPORTA	LEUCHTTURM	LINDNER
Ned. zegels	.....	.....	.....	.....
Ned. zegels extra	.....	.....	.....	.....
Ned. vellen	.....	.....	.....	.....
Ned. vellen extra	.....	.....	.....	.....
Mooi Ned. geïll.	.....	.....	.....	.....
Aruba	.....	.....	.....	.....
Curaçao	.....	.....	.....	.....
Sint Maarten	.....	.....	.....	.....
Caraib. Ned.	.....	.....	.....	.....
Suriname	.....	.....	.....	.....
Overige:	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....

S.v.p. duidelijk (door omcirkeling van het gewenste) invullen welk merk en type album u gebruikt.

by Gydam (Stampboards)

Jubilarissen in 2024

Mw. O.J. Volckmann-Georgius	lid per: 01-01-1999	25 jaar lid
Dhr. A.H. Bierman	lid per: 01-05-1999	25 jaar lid
Dhr. E. van Hoepen	lid per: 01-04-1984	40 jaar lid
Dhr. N.H.M. Gibcus	lid per: 01-01-1974	50 jaar lid
Dhr. T.H. Koning	lid per: 01-02-1974	50 jaar lid
Dhr. K. van der Veen	lid per: 01-11-1974	50 jaar lid
Dhr. A.J. Klaassens	lid per: 01-12-1974	50 jaar lid
Dhr. J.H. Kramer	lid per: 01-02-1964	60 jaar lid

Van harte gefeliciteerd !

*****

Veiling 16 december

Op de december ledenavond vindt de najaarsveiling plaats! De kavels kunnen op de avond zelf bekeken worden en/of op de website. Schriftelijke biedingen (via de post of de website) zijn mogelijk tot 9 december 24.00 uur.

Tijdens de veiling op de verenigingsavond van maandag 16 december in Selwerd kan nog mondeling geboden worden. De schriftelijke biedingen worden hierin meegenomen. Veiling vindt dus plaats in Selwerd en niet in de Emmastraat.

Als u online een bieding doet is de bovenstaande afsluitdatum (9 december) van toepassing. In het geval dat u een schriftelijke bieding via de post doet dient u rekening te houden met de soms lange bezorgtijd. Voor de veilingvoorwaarden verwijzen we u naar de informatie op de site.

*****

Grunopost naar 5 nummers in 2025

Wellicht viel het u al op op pagina 5, er zijn opeens 5 kopijdata. Inderdaad, het bestuur heeft besloten om vanaf het nieuwe jaar 5 keer de Grunopost uit te brengen. De afgelopen 2 jaar hebben we ervaren dat er nogal wat druk stond op het eerste nummer. Hierin moest het verslag van de decemberavond, van de nieuwjaarsvisite en ook moesten hierin het jaarverslag en andere stukken ten behoeve van de ALV.

Nu kunnen we in het januarinumnummer de terugblikken opnemen, en in het maartnummer de stukken voor de ALV. Wel gaan we terug van 32 naar 24 pagina's per nummer.

*****

Nieuwjaarsbijeenkomst

De nieuwjaarsbijeenkomst zal zijn op zaterdag 4 januari 2025, vanaf 13.30 uur, in het centrum. Onder het genot van een hapje en een drankje zal het bestuur zijn plannen voor 2025 met u delen.

De komst en het verdwijnen van de Rijkstelegraaf en een Bijkantoor van de Post in het Ankerpark (deel 1)

door Peter Fokko Poortvliet

Het aandoen door zeeschepen van de Amsterdamse zeehaven werd in de 19de eeuw een probleem vanwege het verzanden van de Zuiderzee. Om de verbinding tussen Amsterdam en de Noordzee te verbeteren werd het Noordhollandskanaal in gebruik genomen (eerste doorvaart **13 december 1824**). Den Helder werd hiermee de voorhaven van Amsterdam. Zeeschepen voeren door het kanaal, terwijl de te grote schepen gelost/geladen werden in Nieuwediep.

Op **20 december 1865** werd de spoorlijn (officiële naam Spoorlijn K) van Den Helder naar Alkmaar geopend en werd de spoorhaven in Den Helder in gebruik genomen voor transport van goederen.

De Stoomvaart-Maatschappij 'Nederland' (SMN) werd op 13 mei 1870 te Amsterdam opgericht voor de vaart vanuit Noordwest-Europa naar Nederlands-Indië via het zojuist geopende Suezkanaal. Het vervoer ging per mailboot, waarmee zowel passagiers, als post (als vracht) werden vervoerd. De Hoofddirectie van de SMN was gevestigd in Amsterdam, in Den Helder had de directie een etablissement op het Suezveld, nu de Atjehloods. Vanaf 18 mei 1871 tot 12 april 1879 voeren de mailboten van Nieuwediep naar Batavia. (Zie eerder verschenen artikel in de Grunopost).

Op 18-6-1880 werden de gebouwen in Nieuwediep ter verkoop aangeboden.

Door deze maritieme activiteiten kwamen er handelshuizen en scheepvaartkantoren (cargadoors) naar Den Helder en was er mankracht nodig voor het laden lossen en transport van de goederen. Tussen 1870 en 1880 worden in de krant alleen al 15 cargadoors / convooilopers *) / scheepsagenten vermeld. De grotere kantoren waren Zurmühlen & Co., Duinker & Goedkoop, Amons & Co. en de Vries en Co.

*) Convooiloper is iemand, die tegen loon zorgt voor de in- en uitklaring van schepen en ladingen en de daarmee verbonden formaliteiten en betalingen. Als zelfstandig beroep komt het convooiloperschap vrijwel niet meer voor; de werkzaamheden van de convooiloper plegen te worden verricht door cargadoors, scheepsagenten, vrachtbureaux, in- en uitklaringsafdelingen van scheepvaartmaatschappijen e.d.

Briefomslag met afzenderstempel Amons & Co., verstuurd Den Helder 30 AUG 1871

Briefomslag met afzenderstempel Amons & Co., verstuurd Den Helder 30 AUG 1871

Briefkaart door De Vries & Co verstuurd op 27 FEB 1879 naar Rotterdam

Ook de rederij Zur Mühlen & Co vestigde zich in Nieuwediep. Reeds op 1 juni 1828 voer de rederij een dienst uit met barges (trekschuit) van Amsterdam naar Nieuwediep. In 1850 wordt er melding gemaakt dat men de stoomboten Mercurius en Zaanstroom inzet op het traject Amsterdam-Alkmaar en de nieuwe ijzeren barges Dolphijn en Noord-Holland voor het traject Alkmaar-Nieuwediep. De dienst werd ook gebruikt voor postvervoer; in 1865 meldt de directeur van het Postkantoor dat de boot, waarmede postpakketten worden verzonden, eerder zal vertrekken, waardoor de lichter der brievenbussen wordt vervroegd.

In 1852 verkreeg Zur Mühlen, met zijn compagnon Edward Taylor, de concessie voor de post- en personendienst naar Texel. In 1856 werd deze dienst afgestoten.

In 1853 is er alleen nog sprake van een schroef-stoomdienst (via het NH-kanaal), op 4 juli 1853 wordt de barge Willem de Eerste, groot 60 tonnen, te koop aangeboden.

In 1879 startte de rederij een dienst voor stadsvervoer te water in Amsterdam onder de naam "Haven-Stoombootdienst". In 1883 werd met 26 scheepjes gevaren op 8 lijnen, met op enkele daarvan meerdere afvaarten per uur. De Haven-Stoombootdienst kreeg snel concurrentie van paardentrams en veerponten die het gemeentebestuur in de vaart bracht.

Brief verstuurd op 5 juli 1858 van Vlaardingen naar De Rijp (vanaf Amsterdam met Zur Mühlen), stempel geplaatst door de vervoerder.

In 1890 was het aantal lijnen geslonken tot drie en had het vervoer een toeristisch karakter gekregen. In November 1889 zijn de vestigingsplaatsen Nieuwediep en IJmuiden. Vanaf 1894 liet de reder een paar grote, krachtige zeeslepers bouwen, waarmee het bedrijf zeer succesvol was. Het stoomschip "Titan" was de eerste ervan, met een motorvermogen van 1000 pk en een actieradius van meer dan 7000 km. Begin twintigste eeuw ondervond het bedrijf sterke concurrentie bij het personenvervoer. Zur Mühlen bleef echter toonaangevend in het sleep- en bergingswerk, met parate schepen in Amsterdam, IJmuiden en Den Helder.

In 1918 werden de eerste bezittingen afgestoten en het jaar daarna gingen enkele van de grotere sleepboten over naar Bureau Wijsmuller. In april 1920 werd met een liquidatieverkoop een eind gemaakt aan de rederij.

Het NH-kanaal voldeed al snel niet meer aan de eisen van het groeiende scheepvaartverkeer. Vanaf (ca) 1848 is men gestart met de zoektocht naar mogelijke alternatieven. In 1865 werd aangevangen met het graven van het Noordzeekanaal van Amsterdam naar IJmuiden. Na elf jaar was het kanaal en de infrastructuur gereed. Koning Willem III opende het kanaal op 1 november 1876. Als eerste voer het vrachtschip SS Rembrandt van de KNSM door de sluisen van IJmuiden. De eerste mailboot van de SMN van Amsterdam via IJmuiden vertrok op 26 april 1879. Door de nieuwe verbinding met de zee verminderde het aantal vaarten door het NH-kanaal drastisch, wat zijn weerslag had op de economie van Den Helder.

Postkantoor Den Helder 1813-1871

Sinds het midden van de 18de eeuw werd de post afgehandeld in de herberg de Roode Leeuw. In het begin van de 19de eeuw was het postkantoor gevestigd in het huis van de postdirecteur M.J. Pilander in de Helder.

Op 15 februari 1830 werd er aan het Nieuwediep een distributiekantoor voor de Post gevestigd, opgeheven per 1 juli 1834. Vanaf deze datum betrok de Post een nieuw gebouw aan de Kanaalweg, halverwege de haven en de Helder, dit was politiek gezien de beste plaats. Dit gebouw werd in 1871 verlaten, er werd een pand aangekocht aan de Kanaalweg 75, nabij de Postbrug, dat na een verbouwing op 31 juli 1871 in gebruik werd genomen.

De Telegraaf

De handel en dus een zeehaven is gediend bij een vlotte informatie over arriverende en vertrekkende schepen met hun lading. Vanaf de opening van het NH-kanaal werd aangedrongen op een telegraafverbinding met het Nieuwediep. Op 22 mei 1851 werd Den Helder door de Nederlandsche Telegraaf-Maatschappij, een privé onderneming, directeur E. Wenkebach, middels een telegraaf verbonden met de Beurs van Amsterdam. De Maatschappij was gevestigd in de latere Telegraafsteeg bij de Binnenhaven te Den Helder. Het gebouw werd ook wel genoemd Telegraaf Bureau. Volgens een opmerking in de krant was het telegraferen een kostbare zaak wanneer het telegram verder moest dan Amsterdam: dan diende men, naast het tarief voor de particuliere maatschappij, ook te betalen voor het verzenden via de Rijkstelegraaf van Amsterdam naar de plaats van bestemming. De Rijkstelegraaf nam de Telegraaf-Mij op 1 augustus 1864 over, het gebouw bleef in gebruik.

In de krant waren eerder twijfels geuit over de overname: 4 juni 1864 "Door effectenmakelaars, kargadoors en andere belanghebbenden ter dezer plaatse is een request ingediend aan Z.E. den minister van Binnenlandse Zaken, waarin gewezen wordt op den nadeeligen invloed die eene onderneming door het Rijk, van de lijn der Nederlandsche telegraafmaatschappij, op het snelle verkeer tussen de Amsterdamsche beurs en deze gemeente zou kunnen uitoefenen, met verzoek daarin op gelijken voet te willen blijven voorzien. Dit request, gedateerd den 20 Mei jl., is door eene zeer gunstige ministeriele beschikking, gedateerd 28 Mei, beantwoord. Wij maken van deze datums melding ten blijke van de voortvarendheid en ijver waarmede de belangen der natie onder dit ministerie steeds naar regt en billijkheid worden behartigd."

De overname is blijkbaar snel gegaan want op 20 juli 1864 verschijnt een oproep in de krant dat degene die nog pretentiën ten last van het Telegraafkantoor der Nederlandsche Telegraafmaatschappij Nieuwediep mochten hebben dit uiterlijk op de 25ste juli bij het kantoor moeten inleveren". Als blijvende herinnering aan de maatschappij bleef de naam Telegraafsteeg aan de Binnenhaven gehandhaafd.

Op 28 januari 1865 is er sprake is van een nieuw te bouwen Telegraaf-Bureau in het Ankerpark der Marine, nabij de Nieuwebrug te Nieuwediep. Bij de aanbesteding was de laagste inschrijving van de Fa. Gebr. Janzen fl 5.148,--. Op 13 januari 1867 verhuisde de Rijkstelegraaf naar het Ankerpark. Naast dit telegraafkantoor werd met ingang van 20 augustus 1884 een hulpkantoor van de Rijkstelegraaf geopend op de Kerkgracht te Helder, in het gebouw voor Gemeentewerken. Met ingang van 20 oktober 1904 werd dit bijkantoor overgeplaatst naar het Hoofdpostkantoor aan de Kanaalweg.

Door de Rijkstelegraaf gebruikte stempels:

Stempel gebruikt in 1886

Rijkstelegraaf Nieuwediep

Rijkstelegraaf Nieuwediep 1

De laatste 2 stempels zijn door de Munt verstrekt op 1 jan 1898

Sinds de opening van het station van de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij (HIJSM) in 1865 was er, naast de Rijkstelegraaf, nog de HIJSM telegraaf, waar de inwoners gebruik van konden maken. In 1867 werden vanuit het station 781 telegrammen verzonden en 3215 ontvangen.

Enveloppe gebruikt door HIJSM-besteller ter bezorging van een telegram op 7 Maart 1875

Een Bijkantoor van de Post in het Ankerpark

In de krant van 29 september 1897 wordt gepleit, om tbv de ingezetenen die bij het Ankerpark en de Binnenhaven wonen, aldaar een hulpkantoor te stichten. Als reden wordt opgegeven "de vrij grooten afstand tot het postkantoor", aan eerdere verzoeken is nimmer gehoor gegeven.

Op 21 september 1898 wordt openbaar aanbesteed het drie jaarlijks onderhoud van het Rijkstelegraafgebouw aan het Ankerpark, benevens het aanbouwen van den bijkantoor der posterijen en bijkomende werken, raming fl 5.550,--. De laagste inschrijver was J. Spruit fl 5.496.--.

Dienstorder No 5: van 5 januari 1899: 'Met ingang van 16 Februari e.k. wordt te Helder in het Anker-park een bijkantoor der posterijen geopend, dat in de alphabetische lijst der gemeenten, enz. onder Helder is op te nemen als: 1. Bijkantoor Ankerpark.'

Op 16 februari 1899 werd het bijkantoor Ankerpark, (adres Ankerpark 8, later 18), in gebruik gesteld. Het gebouw was aangebouwd aan het reeds bestaande telegraafkantoor. In 1913 is het kantoor samengevoegd met de kantoren van de Rijkstelegraaf.

(wordt vervolgd)

Omdat het "plakken en knippen" van de tekst onder de laatste 2 zegels fout is gegaan, plaatsen we het (gecorrigeerde) artikel van Gerrit van der Molen nog een keer (red.).

De Wendensche Kreis Briefmarke

Regelmatig vind ik in uitzoekpartijen zegels die we niet veel zien. In dit geval betreft het een zegel, die ik tegenkwam tijdens de controle van mijn verzamelgebied Baltische Staten. Het gaat om onderstaande zegel:

Op internet vond ik informatie over deze zegel. Daar bleek dat het gaat om een door de Wendensche Kreispost uitgegeven postzegel in 1875. De arm die we hier zien met in de hand een zwaard is het wapen van het district Wenden.

In Wenden zijn meerdere postzegels uitgegeven, zoals een zegel in 1901, waarop de burcht van Wenden is te zien. Zoals gebruikelijk werden de zegels in Wenden niet afgestempeld maar door de

postbezorger met pen vernietigd. Over deze penvernietiging heb ik al eens eerder iets geschreven in een artikel over de postbezorging in de Baltische Staten. Dit betreft het artikel over Lijfland en Kurland. De postdienst was actief tussen 1862 en 1903 en bediende vooral de grootgrondbezitters rond de stad.

Omdat de meeste grootgrondbezitters Duits spraken was de voertaal bij de postdienst ook Duits. De postdienst gaf eigen postzegels uit, eerst met Duitse, later, toen de tsaar wilde proberen Lijfland bij Rusland te voegen, werden de zegels ook uitgegeven met Russische teksten.

Hoewel het gemeentebestuur van Wenden niet de bevoegdheden van een Zemstvo (land of gebied) had, worden de postzegels van de Wendensche Kreis doorgaans ingedeeld bij de zemstvozegels. Deze postdienst was een aanvulling op de "normale" post en de brieven werden door de postbode meegenomen op zijn ronde langs de landgoederen en direct door hem bezorgd. Ze kwamen dus zelden langs een postkantoor. De postzegels zijn dan ook zelden met een stempel vernietigd, maar meestal met een kras van de pen die de postbode bij zich had.

Een brief tot één lot (= 12,8 gram) binnen het gebied van de Kreis kostte 2 kopeken. Die waarde hebben dan ook bijna alle postzegels van de Kreispost. Voor iedere lot meer kwam daar 2 kopeken bij. Het was ook mogelijk om poststukken voor bestemmingen buiten de Kreis aan de postbode mee te geven. Dan betaalde de afzender het normale Russische tarief voor zo'n poststuk (in de tijd dat de Kreispost actief was, was dat eerst 10 kopeken, later 8 kopeken en ten slotte 7 kopeken voor een brief, en eerst 5 kopeken, later 4 kopeken en ten slotte 3 kopeken voor een briefkaart). Dat porto moest hij voldoen in normale Russische postzegels. Daarnaast moest hij een zegeltje van 2 kopeken van de Kreispost plakken. Als de afzender het poststuk binnen de stad bij het postkantoor inleverde of in een brievenbus gooide, was een zegeltje van de Kreispost niet nodig. Het ging echt om een toeslag voor het inschakelen van de postbode.

Als een poststuk is gefrankeerd met een Russische en een Wendense zegel, is de Russische doorgaans vernietigd met een stempel en de Wendense met de pen! De postdienst nam naast brieven ook pakjes mee. Daarvoor waren speciale postzegels. Een pakje kostte 4 kopeken. De zegels werden soms doormidden geknipt, zodat de helften te gebruiken waren voor een brief. Dat mocht.

Nog enkele voorbeelden van gebruikte Wendense postzegels:

Gerrit van der Molen

Literatuur:

- 1) (Ruud van Wijnen), 'De postgeschiedenis van de distriktspost van Wenden, deel 1', Het Baltische Gebied, 1 juni 1985, blz. 12-18.
- 2) (Ruud van Wijnen), 'De postgeschiedenis van de distriktspost van Wenden, deel 2', Het Baltische Gebied, 1 januari 1986, blz. 30-36.
- 3) (Ruud van Wijnen), 'De postgeschiedenis van de distriktspost van Wenden, deel 3', Het Baltische Gebied, 1 juli 1986, blz. 10-22.

*****

USA poststempels met een verhaal door Bert Rozema (3)

"Greetings from Rodney and Fender"

Bovenstaande tekst trof ik aan op de Sc 3867 en die verwijst naar de film "Robots", een Amerikaanse digitale animatiefilm uit 2005 van 20th Century Fox en Blue Sky Studios.

Robots is geregisseerd door Chris Wedge en Carlos Saldanha, die ook de animatiefilm Ice Age hebben geregisseerd. Het scenario is van de hand van het schrijversteam Lowell Ganz en Babaloo Mandel, dat ook het scenario schreef voor een aantal

komedies als Splash, Parenthood en City Slickers.

De film speelt zich af in een geheel technische wereld, die wordt bewoond door robots als Rodney en Fender. Een groot aantal bekende acteurs heeft zijn stem geleend aan de animatiefiguren, waaronder Ewan McGregor, Robin Williams, Halle Berry, Mel Brooks, Greg Kinnear, Jim Broadbent, Amanda Bynes, Drew Carey, Stanley Tucci en Dianne Wiest. Van de film is ook een IMAX-versie gemaakt.

Robots worden ook wel androïden genoemd.

Bron: eigen zegel en Wikipedia

Joachim Le Sage ten Broek, Rooms-Katholiek emancipator, door Herman Geurts

De katholieke emancipatie in Nederland is het proces waarmee katholieken in Nederland geleidelijk aan gelijkberechting verwierven op politiek, sociaal en cultureel gebied. Een belangrijke katholieke emancipator van het eerste uur was Joachim Le Sage ten Broek. Hij werd in 1775 geboren als zoon van de Groningse hoogleraar en predikant Johan Jacob Le Sage ten Broek. In februari 1778 legde vader Johan Jacob zijn hoogleraarschap in Groningen neer, nadat hij was beroepen als predikant te Rotterdam (1778-1787). In Rotterdam ontpopte hij zich als een vurig patriot. De patriot Le Sage Ten Broek werd door het Oranjegezinde Rotterdams stadsbestuur in oktober 1787 van zijn ambt ontheven, waarna hij met zijn zonen uitweek naar Antwerpen, waar hij fungeerde als predikant voor uitgeweken patriotse protestanten. Na de omwenteling van 1795 werd in juni 1795 het besluit van het Rotterdams stadsbestuur vernietigd. Vader Johan Jacob Le Sage ten Broek hervatte zijn dienst als predikant en bleef in functie tot zijn emeritaat in 1821.

Van links naar rechts: Joachim Le Sage ten Broek, Dr. Schaepman en Mgr. Zwijssen. Kaart uitgegeven t.g.v. de Nationale Tentoonstelling op Onderwijsgebied "Schoolstad". Gehouden in de Houtrusthallen te Den Haag van 27 maart tot 22 april 1948.

Gelegenheidsstempel "Schoolstad 1948"

Toen het gezin Le Sage ten Broek na de omwenteling van 1795 was teruggekeerd in Nederland, ging de oudste zoon Joachim zich op de rechtsgeleerdheid en het notariaat toeleggen, hoewel zijn vader liever had gezien dat hij predikant was geworden. (zijn jongere broer Hendrik Willem zou uiteindelijk wel predikant worden). In 1800 huwde Joachim George met Wilhelmina van Lil, dochter van een gefortuneerd koopman in vlas te Rotterdam. Hoewel het huwelijk Joachim een zeker comfort en geluk verschafte, gaf hij zich vooral over aan zijn godsdienstige overpeinzingen.

In 1808 kreeg hij van koning Lodewijk Napoleon een aanstelling als notaris in Rotterdam, waar hij tot de val van het Franse keizerrijk zou blijven. Vervolgens vertrok hij naar Naaldwijk en Loosduinen.

Overgang naar de Katholieke Kerk

Als kind twijfelde Joachim al over het geloof: "Met andoening herinner ik mij dikwijls, dat ik, nog een zeer klein kind zijnde, altoos met onwillenkeurige angst bevangen werd, als ik hoorde spreken van Roomschen, Gereformeerden, Luthersen, Remonstranten, Menisten, enzovoorts, en dan mijn kinderlijk gebed tot God opzond om te mogen weten, wie van al deze gezindten de ware was: want dat de waarheid slechts een is, begreep ik toen reeds".

Joachim probeerde tijdens de eerste jaren in Nederland een vurig en "ieverig" protestant te zijn en hoorde "predikatiën bij andere gezindheden, behalve bij de Rooms-Katholijken; hiertoe had ik nog geen den minsten aandrang".

In de loop van de tijd begon Joachim Le Sage ten Broek echter steeds meer een afkeer te ontwikkelen van het godsdienstig rationalisme en individualisme binnen de toenmalige Gereformeerde Kerk. Uiteindelijk maakte Joachim de overstap naar het katholiek geloof.

De Godsdienstvriend en de emancipatie van de katholieke pers

Tot aan het einde van de achttiende eeuw was er in Nederland zo goed als geen sprake van een katholieke pers. Hoewel de katholieken een meerderheid vormden binnen de Republiek, genoot het calvinisme van de Nederduits-gereformeerde kerk een bevoorrechte positie. Openbare uitingen van katholiciteit, waaronder een katholieke pers, waren niet toegestaan. Toen in 1795 de Bataafse Republiek werd uitgeroepen was er echter, naar Frans "verlicht" voorbeeld, geen plaats meer voor religieuze bevoorrechtting. In 1796 werd in Nederland – tussen 1795 en 1805 de Bataafse Republiek geheten – de scheiding van kerk en staat afgekondigd. Voor de katholieke kerk betekende het dat zij zich in grotere vrijheid kon gaan uiten en organiseren. Langzamerhand ontstond er onder de Nederlandse katholieken een besef dat de achterstelling van het katholicisme een onverkwikkelijke zaak was.

Joachim Le Sage ten Broek toonde zich in zijn strijd voor de katholieke emancipatie en persvrijheid een zeer fel en krachtig publicist, zowel in zijn boeken als in tijdschriften. Hij wordt algemeen beschouwd als de nestor van de katholieke pers in Nederland, daar hij er voor het eerst in slaagde met zijn tijdschriften en artikelen een groot lezerspubliek te bereiken en te boeien.

Hierin speelde het tijdschrift *De Godsdienstvriend*, Tijdschrift voor Rooms-Catholijken (1818-1869) een belangrijke rol en wordt algemeen beschouwd als het eerste volwassen katholieke tijdschrift van Nederland.

De Godsdienstvriend (1818-1869) 34e jaargang

Kindergesticht Meer en Bos te Loosduinen

In 1822 kreeg Le Sage ten Broek van een Belgische priester fondsen aangeboden voor het oprichten van een instituut voor vondelingen. De vondelingen zouden vanzelfsprekend katholiek moeten worden opgevoed. Daarnaast zouden ze een elementaire opleiding genieten. Omdat steun van de katholieke gemeenschap uitbleef, besloot Le Sage ten Broek er een particulier project van te maken. Hij liet zijn oog vallen op het landgoed Meer en Bosch, een "capitale heerenhuizing, met verscheidene spatieuze vertrekken", een stalling voor vier paarden, een koetshuis, bloem- en moestuinen, bossen en vijvers en wei- en duinlanden.

Veel vondelingen zouden er niet wonen, aangezien de overheid deze niet aan een katholiek instituut zou toewijzen. In de 6 jaar dat het gesticht bestond zouden er ongeveer 20 jongens een opvoeding en opleiding ontvangen. Een bijzondere plaats nam Josué Witz in, die hem in 1826 ter opvoeding in zijn gesticht was aangeboden. Omdat de jongen over bijzondere gaven leek te beschikken die hem boven het niveau van ambachtsman deden uitstijgen, onderrichtte hij de 11-jarige jongen zelf, en gebruikte hem weldra om zich bij zijn toenemende slechtziendheid zijn lectuur te laten voorlezen en om hem zijn artikelen en correspondentie te dicteren.

Tegen het Collegium Philosophicum

In 1823 werd voor het eerst melding gemaakt van het denkbeeld om een Collegium Philosophicum op te richten, een theologisch-wijsgerig instituut voor aankomend geestelijken. Zeker kan men zeggen dat zo'n instituut voorzag in een behoefte, daar de scholing op de grootseminaries in die dagen ver beneden peil was. Het probleem was echter dat het een opleiding was die onder toezicht stond van de staat en niet zonder bijbedoelingen was. De doelstelling was namelijk om een opleiding in het leven te roepen "ten einde den seminaristen te leeren, den schijn van het wezen van den godsdienst te onderscheiden en zelf de waarheid te onderzoeken", met andere woorden te trachten, verlichte en vaderlandslievende geestelijken op te leiden.

Op 14 juni 1825 werd bij Koninklijk Besluit bepaald, dat de kleinseminaries werden opgeheven en dat te Leuven een Collegium Philosophicum zou worden opgericht, een staatsschool voor priesteropleiding. De koning hield zich het recht voor zelf de hoogleraren te benoemen (vanzelfsprekend koningsgezinde).

Le Sage ten Broek begreep onmiddellijk de politieke relevantie van het Collegium en volgde de gebeurtenissen nauwlettend. Hij schreef dat de katholieken nooit: "zullen erkennen, dat eenig gouvernement het regt heeft om de bisschoppen van het bestuur over het onderwijs der catholieke jeugd te berooven".

In de Godsdienstvriend (en later, na zijn gevangenschap) wijdde hij er verschillende opgewonden artikelen aan. Het Collegium zou overigens een volkomen mislukking worden, omdat de meeste katholieken weigerden er hun medewerking aan te verlenen. Hoewel het Collegium plaats bood aan 1200 studenten, zouden er nooit meer dan 167 een scholing volgen. Veel katholieke ouders stuurden hun zonen naar het buitenland voor hun filosofische en theologische studies. De koning, die zijn project zag mislukken, besloot hierop dat deze in het buitenland opgeleide geestelijken in Nederland geen geestelijk ambt mochten uitoefenen. Het conflict dreigde te escaleren. Uiteindelijk zag de koning in dat hij de Nederlandse geestelijkheid had onderschat en liet besprekingen beginnen met de paus, die aanvankelijk zo moeizaam verliepen dat hij even met de gedachte speelde om de katholieke kerk in Nederland in zijn geheel op te heffen.

In 1827 werd ten slotte een concordaat gesloten tussen de paus en de Nederlandse regering, waarin werd vastgelegd dat de studie aan het Collegium facultatief werd gesteld. Het was een zware nederlaag voor de koning. In 1830 werd het Collegium per decreet opgeheven.

Spotprent (1829): na het facultatief maken verlaten de seminaristen het college als zwarte raven

Niettemin zou Le Sage ten Broeks strijd tegen het Collegium niet zonder gevolgen blijven. Door de toenmalige minister Van Maanen, die een tegenstander was van onbeperkte persvrijheid, werd een vooronderzoek ingesteld naar vermeende staatsgevaarlijke uitingen. Echter zonder resultaat, omdat de uitingen van Le Sage ten Broek onder de persvrijheid zouden vallen. Van Maanen hield echter vol en dat leidde uiteindelijk tot een strafrechtelijke vervolging wegens overtreding van de Oproerwet uit 1815, waarin de persvrijheid aan banden werd gelegd.

Op 23 augustus 1827 werd Le Sage ten Broek, reeds halfblind en herstellende van een zware ziekte, uit zijn woning te Loosduinen gehaald en in voorlopige hechtenis genomen in de gevangenenpoort in Den Haag, zonder dat hij te horen kreeg hoe de precieze aanklacht luidde. Vanwege zijn slechte gezondheid diende Le Sage ten Broek een gratieverzoek in, waarin hij zich verontschuldigde voor de vaak opgewonden toon van zijn artikelen. Na drie maanden werd Le Sage ten Broek weer in vrijheid gesteld. Hoewel zijn gevangenschap hem bijzonder had aangegrepen, zou hij de toon in zijn publicaties niet matigen.

Na zijn gevangenschap moest hij Loosduinen verlaten en hoewel hij nog verwoede pogingen heeft gedaan het gesticht naar zijn nieuwe woonplaats Beers (NB) over te brengen, of de leiding ervan over te geven, bleek dit onmogelijk te zijn. Vast staat dat enkele jongens hem naar Beers zijn gevolgd, waaronder Johannes van den Bogaert, een weeskind, die twee jaar later echter op 17-jarige leeftijd kwam te overlijden, dit tot groot verdriet van Le Sage ten Broek. De ondergang van zijn gesticht was voor Le Sage ten Broek een van de grootste teleurstellingen van zijn leven.

Na zijn gevangenschap verslechterde Le Sage te Broeks toch al aangetaste gezondheid en gezichtsvermogen snel en kon hij nauwelijks nog onderscheid maken tussen dag en nacht. Uiteindelijk zou hij volkomen blind worden. In 1829 verkreeg hij eervol ontslag als notaris. Van 1828 tot 1830 woonde hij in Huize Ossenbroek te Beers (Noord-Brabant) daarna vestigde hij zich in Grave waar hij onvermoeibaar bleef doorwerken voor de "katholieke zaak". Het werden moeilijke jaren. Alles moest hem worden voorgelezen en zijn reactie op het gelezene moest hij dicteren.

In 1840 zag Le Sage ten Broek zijn diepe wens om een eigen drukkerij te bezitten eindelijk in vervulling gaan. Op loopafstand van zijn woonhuis in de Bagijnenestraat te Grave werd een drukkerij ingericht. Josue Witz (die in 1838 door Joachim Le Sage ten Broek was geadopteerd) werd de bedrijfsleider. Sindsdien werd op al zijn tijdschriften vermeld dat zij gedrukt zijn "ter drukkerij van Josué Witz".

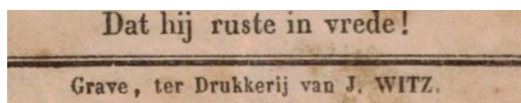
Op 11 juli 1847 overleed Joachim Le Sage ten Broek te Grave. Het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland in 1853 zou Le Sage dus niet meer meemaken.

gedachtenisprentje Le Sage ten Broek

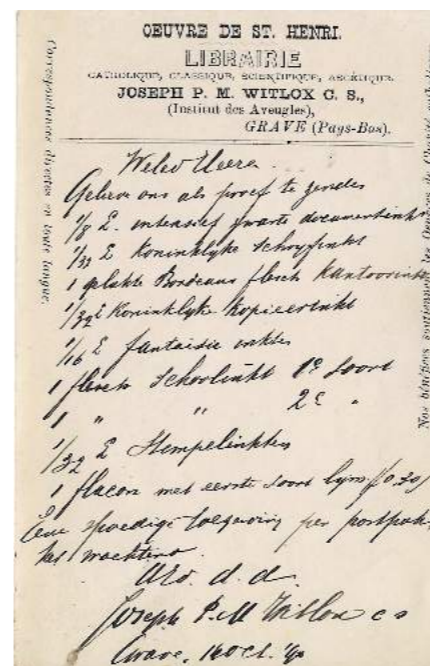
grafmonument te Grave (Noord-Brabant)

detail gedachtenisprentje Joachim Le Sage ten Broek

Blindenbibliotheek

In 1859 werden er in Grave 2 blindengestichten opgericht, een voor vrouwen (De Wijnberg) en de andere voor mannen (St. Henricus). Reeds in 1868 startte men binnen St. Henricus een blindenbibliotheek en brailledrukkerij. De blindenbibliotheek was aanvankelijk bedoeld voor de in het instituut verblijvende mannen maar er ontstond ook behoefte aan een uitleenbibliotheek. Deze kwam er in 1918, en werd genoemd naar Joachim Le Sage ten Broek "de vader van de katholieke pers" van wie men juist in 1918 het eeuwfeest van de "Godsdienstvriend" herdacht. Tevens werd er een braille-maandschrift uitgegeven "De Godsdienstvriend" genoemd naar het gelijknamige blad van Le Sage, een maandschrift voor godsdienstige, sociale en wetenschappelijke ontwikkeling.

1890 Particulier bedrukte briefkaart (Geuzendam 23) van het St. Henricusgesticht te Grave

kaart van de braille-bibliotheek te Grave

Een leuke vondst was dan ook de hieronder afgebeelde briefkaart, waarop links de vermelding van de Vereniging Le Sage ten Broek bibliotheek, gevestigd te 's-Gravenhage en rechts het adres van de bibliotheek en uitgever van "De Godsdienstvriend".

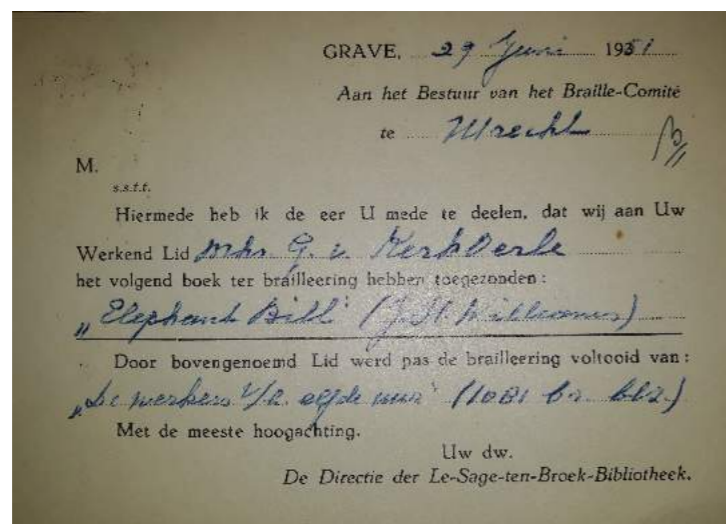

1925 Briefkaart geschreven door Frater Adrianus, directeur der braille-drukkerij

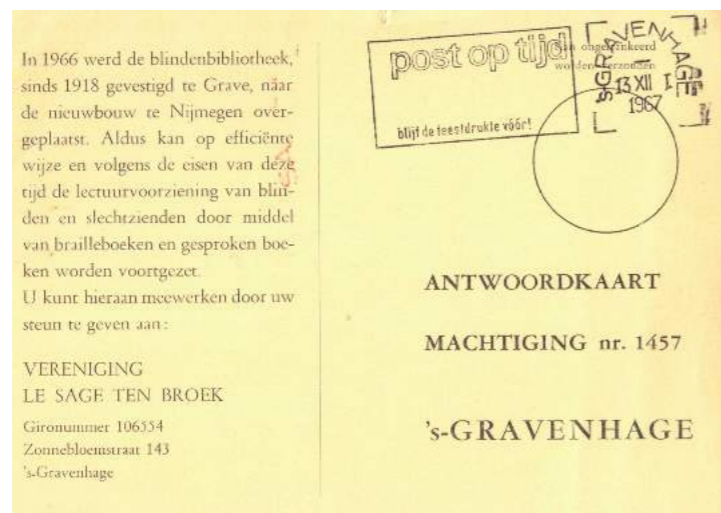
In het jaarverslag over 1918 kon frater Adrianus melden, dat overal in het land comités werden gevormd van werkende leden die boeken in brailleschrift kopieerden en van donateurs om dit werk mogelijk te maken. Want al dit werk was liefdewerk. Eerst in 1955 werd door de Rijksoverheid een subsidie toegekend van 60% over de goedgekeurde exploitatielasten.

Een drukkerij is per definitie niet geschikt om slecht 1 exemplaar te drukken. In de braille-drukkerij werd dan ook met name drukwerk in grotere oplagen gedrukt. Bijvoorbeeld schoolboeken.

Voor het omzetten van gewone boeken in braille ten behoeve van de uitleen-bibliotheek kon er een beroep gedaan op de vele vrijwilligers/sters die een boek helemaal met de hand, letter voor letter, in het speciale braillepapier "prikten". Aangezien een brailregel meer plaats inneemt dan een gedrukte regel nam de omvang van de boeken exponentieel toe. Zo is op onderstaande kaart te lezen dat prikken van het boek "De Werken van het Elfde Uur" is voltooid met 1081 braille-bladzijden (waarschijnlijk is bedoeld het door Bruce Marshall in 1950 geschreven boek Te Elfder Ure, oorspronkelijk 351 blz).

Mede door de verzuijing waren er in Nederland verschillende bibliotheken ontstaan, In 1934 telde Nederland maar liefst 10 blindenbibliotheken, waaronder de voorheen in Grave en later in Nijmegen gevestigde Le Sage ten Broek bibliotheek

Omdat er modernere media ter beschikking kwamen dan braille, en boeken die op cassettebandjes werden ingesproken, kwam er voor deze blindenbibliotheken, die steeds meer waren gaan samenwerken, sinds 2007 nog maar één aanvraagloket voor aangepaste lectuur: de Bibliotheekservice Passend Lezen. In 2015 werd de nieuwe naam Vereniging Onbeperkt Lezen. Hiermee ging de verwijzing naar Le Sage ten Broek teloor.

Erferis

Le Sage ten Broeks werk wordt weinig meer gelezen. Zijn gedichten hebben volgens de katholieke literatuurwetenschapper Knuvelder nauwelijks "literaire waarde". Zijn journalistieke werk echter is van grote historische betekenis, met name voor de ontwikkeling van persvrijheid en intellectuele emancipatie van de Nederlandse katholieken.

In Eindhoven, Grave, Nijmegen, Oisterwijk, Tilburg en Valkenswaard zijn straten naar Le Sage ten Broek vernoemd.

Geraadpleegde literatuur:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Jacob_le_Sage_ten_Broek

https://nl.wikipedia.org/wiki/Joachim_le_Sage_ten_Broek

https://resources.huygens.knaw.nl/bwn1780-1830/lemmata/data/broe_brochure_50_jaar_blindenbibliotheek_Grave_Nijmegen_1918-1968

Afbeeldingen:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Filosofisch_College_Leuven (afb. spotprent)

<https://books.google.nl> (afb. De Godsdienstvriend)

overige afbeeldingen komen uit de eigen verzameling van H. Geurts

*****

Het Postvervoer naar de Waddeneilanden rond 1860 op basis van PTT Circulaires, door Peter Fokko Poortvliet

In de tijd van trekschuiten en diligences werd de distributie van poststukken in Nederland geregeld door de Posterijen, een onderdeel van het Ministerie van Staat en Financiën. Voor de uitvoering van het Post transport werd over geheel Nederland, een "net" ontwikkeld van allerlei lokale transporten, Diensten genoemd. Een korte omschrijving van de Diensten werd genummerd en gepubliceerd in de (PTT)-Circulaires. Het overzicht verscheen periodiek in de vorm van een lijst, terwijl in de daarop volgende jaren elk jaar een opgave verscheen van correcties en aanvullingen.

In de bijlage behorende bij Circulaire Nr. 574 van 29-12-1860 staat een compleet herziene lijst vermeld, waarin alle transportregelingen (Diensten) staan opgenomen voor het jaar 1861. Dit is tot nu toe de enige teruggevonden volledige lijst. Aanvullingen hierop zijn gedrukt in Circ. 587 (1861) en 605 (1862). Van voor 1860 zijn er alleen correcties en aanvullingen terug gevonden op oudere lijsten: Circ. 391 (1848), 472 (1852), 485 (1853), 553 (1858) en 564 (1859).

Met behulp van de gegevens uit Circ. 574 heb ik een overzicht gemaakt van de Diensten voor het transport van Post van en naar de Waddeneilanden op basis van het jaar 1861. De post die ook hieronder valt is de post die de post-praaischipper bracht en verzamelde bij de schepen op de rede van Den Helder / Terschelling.

De namen die worden genoemd hebben betrekking op die "momentopname" in deze postgeschiedenis. De "aannemers" in onderstaand overzicht zijn de mensen die een Dienst van de post hebben aangenomen en uitgevoerd.

Het Postvervoer naar Schiermonnikoog

Voor het vervoer van Oostmahorn naar Schiermonnikoog was de dienst van de post-schipper aangenomen door de aannemers J.L. en J.A. Dubbelenga (ook Dublinga), op Schiermonnikoog. Van 1 mei tot eind oktober werd de dienst dagelijks uitgevoerd, voor de overige maanden viermaal per week (maandag, woensdag, vrijdag en zaterdag).

In 1852 werd de dienst het gehele jaar door viermaal per week op dezelfde dagen uitgevoerd. Bron: Circ. 471 (Dienst 60), 574 (Dienst 98)

In Oostmahorn had aannemer K.W. Dijkstra op zich genomen de Post(pakketten) te wisselen. Bron Circ. 574 (Dienst 99)

Het transport van de post vanuit Dokkum vond plaats middels een bodeloop uitgevoerd door postbode J.H. de Vries uit Dokkum. Van 1 mei tot eind oktober was er dagelijks een bodeloop van Dokkum om 08.00u via Aalrum, Nijawier, Witzens, Metslawier, Lioessens, Morra, Anjum, Ezumazijl naar Oostmahorn, met aansluiting op de postschuit. Voor de rest van het jaar was er viermaal per week een mogelijkheid voor posttransport.

In 1853 liep de bodeloop (eenmaal per week) van Dokkum via Metslawier, Nijkerk, Lioessens, Anjum, Morra naar Oostmahorn, onder opheffing van een rechtstreekse Dienst Dokkum-Oostmahorn. Bron: Circ. 485 (Dienst 57, 58), Circ. 553 (Dienst 75), Circ. 574 (Dienst 94).

Ook was er nog een bodeloop van Anjum om 07.30u via Oostmahorn 07.45u met de terugreis om 17.00u via Ezumazijl, de Nieuwezijlen naar Kollum v.v., die werd uitgevoerd door postbode J.E. Pijnakker uit Anjum. Bron: Circ. 574 (Dienst 101).

Het Postvervoer naar Ameland

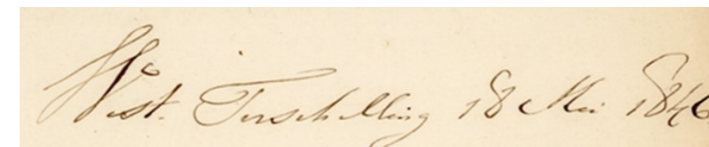
Voor het vervoer van Holwerd naar Ameland was de dienst van de postschipper aangenomen door de aannemers G.J. Toren en A.L. de Vries en C.C. Colmer, te Nes op Ameland: "dagelijks", behalve zondags, werd er gevaren van Ameland met het ochtendtij en van Holwerd, na aankomst van de Postbode van Dokkum" zoals vermeld in 1842. Bron: Circ 471 (Dienst 62), Circ. 574 (Dienst 102)

In een advertentie in de krant van 1 februari 1849 deelt C.C. Colmer, schipper te Nes, op Ameland, mee dat hij is aangesteld tot Postschipper tussen Ameland en Holwerd en dat hij "elke Maandag, Woensdag en Vrijdag bij goed weer met het ochtend getij van Ameland naar Holwerd afvaart en op dezelfde dagen, na aankomst van de Postbode, naar Ameland terug vaart". Op 3-5-1852 verdrinkt C.C. Colmer bij een poging zijn zoontje te redden. hij wordt uit het water gevist door de tweede postschipper G.I. Toren. Volgens een advertentie van 9-7-1858 verkoopt de weduwe Colmer te Nes op Ameland een kofscheepje genaamd de Snelheid, groot 19 ton, met treil, ankers, kettingen en verdere toebehoren. Het scheepje werd gebruikt als postschuit tussen Ameland en Holwerd.

Het transport van post van Leeuwarden naar Holwerd vond in twee gedeeltes plaats: Een bodeloop uitgevoerd door postbode J.W. Barends, uit Ferwerd: vertrek Ferwerd om 06.30u via Blija, Holwerd (07.45-08.15), Waaxens, Brantgum, Foudgum, Raard, Betterwerd naar Dokkum en terug over Betterwerd, Bornwerd, Foudgum, Brantgum, Waaxens, Holwerd (15.15-15.45u) naar Ferwerd (17.00u). Postbode J.C. Westra, uit Ferwerd verzorgde de bodeloop uit Ferwerd naar Leeuwarden vv. (reistijd 4 uur). Bron: Circ. 574 (Dienst 100, 103, 104)

Het Postvervoer naar Texel, Vlieland en Terschelling

Vanaf ca 1677 liep de postroute naar deze Waddeneilanden over Texel naar Vlieland en Terschelling. Tot 1 september 1942 behoorden Vlieland en Terschelling tot de provincie Noord Holland. Onder de Duitse bezetting is dit gewijzigd. Den Helder was het Postkantoor voor deze post. Deze postdienst is in 1927 opgeheven, sindsdien loopt al het postvervoer naar Vlieland en Terschelling via Harlingen.

Brief verstuurd op 18 Mei 1846 van West Terschelling naar Den Haag, afgestempeld Den Helder 22-5-1846

a. Het Postvervoer van Den Helder (en de rede) naar Texel

Op de rede van Den Helder werden schepen gepraaid door de post-praaischipper aan het Nieuwediep, aannemer hiervan was T. Zunderdorp Az uit Nieuwediep. Hij bracht (en ontving) post van koopvaardij-schepen. Bron: Circ. 574 (Dienst 1000)

Voor het transport van Nieuwediep naar Oudeschild regelde aannemer J.R.G. Coninck Westenberg van Texel in 1861 de Dienst per stoomboot. Van 16 oktober tot 15 maart werd er tweemaal per dag gevaren: vertrek Texel om 06.30u en 14.00u en van Nieuwediep om 08.00u en 16.00u. In de zomerdienst bleef het tweemaal daags, doch de tijden werden aangepast (Texel om ongeveer 06.00u en 17.00u, Nieuwediep om ongeveer 08.00u en 18.00u). Bron: Circ. 574 (Dienst 996). Uit de krant van 2-9-1850: "De Directeur van het postkantoor aan den Helder, deelt mede, dat te beginnen met 10 september 1850, de gelegenheid ter verzending van brieven is vastgesteld als volgt (o.a.): "...Naar de eilanden Texel, Vlieland en Terschelling, dagelijks, 's morgens ten acht ure, per postschuit..."

In 1852 en 1853 was de rederij Gebr. Zur Mühlen & Taylor aannemer van deze dienst, uitgevoerd tweemaal per dag maar met andere vertrektijden. De rederij was de opvolger van postschipper T. Mets die in februari 1851 overleed. Bron: Circ. 471 (Dienst 588), 485 (Dienst 588)

b. Het Postvervoer van Texel naar Vlieland

De aannemer C.G. Smit te Oude Schild, voerde de postrit uit van Oudeschild om 09.30u, via Den Burg en de Waal naar de Cocksdorp 11.45u, waarbij de tijden van zomer- en winterdienst iets van elkaar afweken. De postschuit voer van de uiterste punt van de

11.15u naar de Texelse Wal bij de Cocksdorp, aankomst om 13.00u. De uitvoering lag bij aannemer/ schipper J. Buijs uit de Cocksdorp. De postverbinding moest aansluiting geven op de postritten op Texel en Vlieland. In de zomertijd diende de aannemer ervoor te zorgen dat post van het Bestelhuis in De Cocksdorp na aankomst van de post uit Oudeschild, naar het landingspunt werd gebracht.

Over de kosten van het gebruik van de postschuit waren discussies, zoals blijkt uit het volgende extract uit een ingezonden brief in de krant van 9-11-1867, met als onderwerp "Hoge vrachtprijs van het vervoer van een lege koffer van Den Burg naar Vliedorp".

".. De leedige koffer had ongeveer een inhoud van 50 kub. voet (A .maat) en nam bij gevolg bijna de geheele ruimte in van de postkar naar Decocksdorp, gedurende 3 uren. De posteljon rekent gewoonlijk voor een passagier langs die route f 1.--, en als hij voor zulk een colossus nu f 0.40 stelt, zal wel niemand zeggen dat die vracht te hoog is, Van De cocksdorp is dat voorwerp gedragen door twee man, een half uur ver, naar het Eijerlandsche gat of strand, en van die plaats per schuit vervoerd naar de Vliehors, men noteerde voor dat alles slechts 20 cents, toen per postkar naar het posthuis, 10 cents, van daar per kar naar 't Vliedorp 10 cents, maakt te zamen 80 cents. Voor die geringe prijs heeft gemelde koffer alzo driemaal op verschillende postkarren gereden, eenmaal gevaren en is eenmaal gedragen...". Bron: Circ. 574 (Dienst 997, 1001)

c. Het postvervoer van Vlieland naar Terschelling (en de rede)

De Postrit van het Posthuis op Vlieland vertrok om 10.45u naar de uiterste punt van de Vliehors vta 11.45u. Ze werd uitgevoerd door aannemer K.H. Sieben, wonend in het Posthuis op Vlieland. Vertrek van de Vliehors was direct na de aanlanding van de post. Op Vlieland zelf werd de post, na aankomst van de post van Terschelling, vanuit het Dorp om 10.00u naar het Posthuis (10.45u) te paard, of met kar en paard gebracht e.e.a. uitgevoerd door aannemer A. Blom van Vlieland. De retourrit vond plaats na aankomst van de post van de Vliehors.

Postbode W. Sieben op Vlieland voerde de bodeloop uit van het Dorp naar de Brievenkist op de Oosthoek van het eiland bij het landingspunt van de Terschellingse postschuit vv. De post van de zich op de rede bevindende schepen werd verzorgd door de Postschipper en aannemer T.M. de Waard, tussen het eiland Vlieland en de "klaringsschuit" op de rede van Vlieland en Terschelling. Hij was belast met het afhalen van de zgn. praai-rapporten aan de klaringsschuit en met het overbrengen en afhalen van die schuit vande brieven bestemd voor of afkomstig van op de rede liggende schepen. Hij vertrok van de wal na aankomst van de Helderse post op Vlieland en keerde 's avonds terug, nadat het praaien voor dezelfde dag afgelopen is.

De ambtenaren ter in- en uitklaring, J. Lipjes en A. Musquetier, op Vlieland en D. Monno en C. Pfaustiehl, op Terschelling waren belast met het opmaken van praairapporten en het overbrengen van de brieven aan de schepen op de rede. Het overbrengen van de post middels de postschuit tussen Vlieland en Terschelling werd uitgevoerd door aannemer W. Klijn op Terschelling (in 1852 op Vlieland). In de vroege morgen van Terschelling, afhankelijk van het getij, teneinde voor 10.00u op het Hulpkantoor te Vlieland te zijn, terug van Vlieland na aankomst der Texelse post.

Op Terschelling was de bestelhuishouder te Midland belast met het transport van de correspondentie van Midland naar West-Terschelling, hij keert terug na aankomst van de Vlielandse Postschuit. Bron: Circ. 564 (Dienst 898), 471 (Dienst 594), 574 (Dienst 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007), 587 (Dienst 1032)

d. Het postvervoer van Harlingen naar Vlieland en Terschelling

In 1861 werd er een nieuwe Dienst vastgesteld voor het vervoer van post van Harlingen naar Vlieland en Terschelling. De Postschuit van Harlingen, naar de Vliereede en Terschelling, met aannemer/ (schipper?) T.B. De Haan, vertrok uit Harlingen om 14.00u en keerde gedurende de nacht van Terschelling terug. In 1862 (van 15 november tot 15 februari) vond de afvaart plaats "naar mate van het getij".

Harlinger Courant 1-1-1862. "De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Harlingen brengt hierbij ter kennis van belanghebbenden de navolgende beschikkingen van Zijne Exc. Den Minister van Financiën (dd. 11 & 19 december l.l. Nos 105 en 176).

Ten eerste: Dat, te beginnen met 10 Januarij 1862, eene regtstreeksche, dagelijksche post-gemeenschap tusschen Harlingen ter eene en de Vliereede en Terschelling ter andere zijde in werking zal worden gebragt waarvan het vertrek van Harlingen ten 2 uur 's avonds ('s namiddags) en van Terschelling onbepaald, naar gelang van wind en getij, zal plaats hebben. En dat na aankomst der postschuit de ontvangene lijsten van gepraaide schepen of praairapporten ten postkantore zullen worden voorgehangen.

Ten tweede: Dat er, behalve op de gewone uren voortaan ook des avonds van 9 tot 10 uur aan het postkantoor alhier zal worden gevaceerd voor de aangifte en verzending van aangeteekende brieven, terwijl de kennisgevingen wegens aangetekende brieven, vooral bij vertraagde aankomst van en avondpost uit Leeuwarden, zoo spoedig mogelijk zullen worden besteld. De Kamer voorschreven. P. Adama Zijlstra voorzitter. J. Noyon, secretaris". Bron: Circ. 587 (Dienst 1033), 605 (Dienst 1033)

Het postvervoer heeft in de 19de en 20ste eeuw een metamorfose ondergaan door de ontwikkeling van het spoornet, gevolgd door het motortransport op de weg. Wie had rond 1861 kunnen denken dat er eind van de 40er jaren (20ste eeuw) zelfs IJsvluchten zijn geweest om post naar de eilanden te brengen.

Bronnen: PTT-circulaires rev-02 Uitgave Po&Po september 2024

-Circulaire 391 dd 23-12-1848

-Circulaire 471 dd 24-12-1852

-Circulaire 485 dd 23-12-1853

-Circulaire 553 dd 24-12-1858

-Circulaire 564 dd 20-12-1859

-Circulaire 574 dd 29-12-1860

-Circulaire 587 dd 27-12-1861

-Circulaire 605 dd 27-12-1862

Delpher, digitaal krantenarchief

Regionaal Archief Alkmaar Krantenarchief

*****

Opsporing verzocht!

door Gerrit van der Molen:

Onlangs heb ik mijn verzameling Baltische Staten helemaal bijgewerkt. Toen vond ik 2 zegels, de nummers 25 en 27, van Letland.

Deze zegels zijn voorzien van een opdruk die vergelijkbaar is met de vele opdrukken die we ook zien op andere zegels: tuberculose. Het kan zijn dat ook deze zegels gebruikt zijn om op deze manier geld in te zamelen ter bestrijding van de tuberculose.

Nergens in een catalogus of op internet heb ik een verwijzing naar deze beide zegels kunnen vinden. Heeft iemand van de lezers een idee of de oplossing? Graag hoor ik dat van u, hetzij via de redactie, hetzij rechtstreeks via: g.v.d.molen6@kpnplanet.nl.

Zwitserland – Pro Juventute

door Gerrit Visser

In Nederland vieren we in 2024 het honderdjarig bestaan van de Kinderpostzegels. In Zwitserland verschenen reeds vanaf 1912 de Pro Juventute zegels.

De stichting Pro Juventute (latijn voor "Voor de jeugd") is in 1912 opgericht. Zij zet zich in voor ondersteuning van kinderen, jeugd en families, en hulp in noodsituaties. De stichting is onafhankelijk en wordt gefinancierd door collectes, inkomsten uit postzegels en ondersteuning van het bedrijfsleven.

In het begin richtte de stichting zich vooral op kinderen met tuberculose, er werden sanatoria gebouwd voor genezing in de schone berglucht. In 1926 werd de werkgroep "Straatkinderen" gestart, die zich richtte op families met een zwervend bestaan (o.a. Roma en Sinti). Hierbij werden honderden kinderen uit deze families weggenomen en tot een "standaard" levenswijze gedwongen in weeshuizen of pleegfamilies. Deze activiteiten werden in 1973 beëindigd, mede onder druk van de media. Tegenwoordig verzorgt de stichting onder andere een kindertelefoonendienst.

De eerste Pro Juventute zegels kwamen dus uit in 1912. Dit waren nog geen postzegels, maar losse toeslagzegels die men bij kon plakken. De zegels werden uitgegeven rond Kerstmis. Ze verschenen in de drie officiële talen van Zwitserland: Duits, Frans en Italiaans.

Deze bijplakzegels waren geen groot succes. Daardoor brengen brieven met deze zegels zeer hoge prijzen op. Brieven met de Italiaanstalige variant zijn zeer zeldzaam en dus duur, omdat slechts 10% van de Zwitsers Italiaans als hoofdtaal heeft.

Vanaf 1913 werden jaarlijks postzegels met toeslag uitgebracht, vaak met een langlopend thema, zoals wapenschilden en klederdrachten. In latere jaren werden veel natuurmotieven, zoals bloemen en vlinders, gebruikt. Tot 1937 staat de toeslag niet op de zegels vermeld.

In 1937 en 1962 werden respectievelijk het vijftienvintigjarig en het vijftigjarig bestaan van de stichting gevierd met een blokje ongetande zegels.

In 2012 werd naast de jaarlijkse serie een speciale toeslagzegel ter ere van het 100 jarig bestaan van Pro Juventute uitgebracht.

Al met al een leuk verzamelgebied en, afgezien van de eerste jaren, prima betaalbaar.

Bron: Wikipedia

*****

Oudjaarsbeurs Houten 2024

Grote internationale Verzamelbeurs voor Filatelie & Prentbriefkaarten aangevuld met Numismatiek (alleen eerste beursdag)
Zaterdag 28 december & zondag 29 december 2024 in de Expo Houten (Utrecht)

ADRES: Meidoornkade 24, 3992 AE Houten

OV:

Vanaf station Utrecht Centraal (halte Jaarbeurszijde) neem je op zaterdag U-OV Bus 47. Je kunt uitstappen bij de halte "Heerlijkheidspad". Op zaterdag en zondag U-OV Bus 48; uitstappen bij de halte "De Borchten/Doornkade".

OPEN:

28 december 10 tot 17 uur en 29 december 10 tot 16 uur

ENTREE:

Online kaartverkoop op <https://ticketfestival.nl/wbevenementen>
Een kaartje voor zaterdag kost online € 7,30, en voor zondag € 6,30
Kaarten zijn ook aan de zaal verkrijgbaar. Tot 12 jaar gratis toegang.

Er is GEEN geldautomaat in de Expo Houten aanwezig.

PARTNER IN
THE GLOBAL
PHILATELIC NETWORK

CORINPHILA

POSTZEGELS, MUNTEN, PRENTBRIEFKAARTEN

UW INTERNATIONALE PARTNER!

China 1897

"Small Dollar – The King of Chinese Philately"

EUR 552.000
CHF 605.000 *
Zürich, juni 2018

Nederlands-Indië

Absolute hoogtepunt, stempelproeven 10 cent op velletjes

EUR 67.600 *
Amstelveen, september 2017

West-Australië, "Inverted Swan"

De meest waardevolle postzegel van Australië

EUR 271.400
CHF 314.600 *
Zürich, juni 2018

EUR 48.800 *
Amstelveen, maart 2016

EUR 382.400
CHF 573.600 *
Zürich, juni 2009

Nederland 1852

Het enige horizontale brugpaar op brief

* Hamerprijs incl. opgeld

Zwitserland 1850

Het 'Winterthur' blok van 8 op brief

CORINPHILA VEILINGEN BV

 AMSTELVEEN - NEDERLAND
INFO@CORINPHILA.NL
TEL. + 31 20 624 97 40
WWW.CORINPHILA.NL

CORINPHILA AUKTIONEN AG

 ZÜRICH - ZWITSERLAND
WWW.CORINPHILA.CH

Hoofdsponsor

10-11-12 / 06 / 2022
Antwerpia 2022
www.antwerpia2022.be

CORINPHILA - EEN TRADITIE VAN SUCCES

Corinphila maakt deel uit van het Global Philatelic Network met gespecialiseerde postzegelveilinghuizen in vijf landen op drie continenten.

Door onze internationale ervaring en expertise, onze optimale presentatie en een internationaal en vermogend klantenbestand realiseren wij de hoogste prijzen.

Bovendien publiceren wij hardcover veilingcatalogi voor bijzondere verzamelingen op land en op (eigen)naam.

Onze experts adviseren u graag vrijblijvend bij verkoop!